

Oostende: een speelbal?

MEN WEET DAT men er niet voor terugschrikte Engelse zeelui aan te werven met het oog op het oprichten van een oorlogsvloot te Antwerpen (HVB 1992 nr. 11 p. 35). Maar men ging verder: de in november 1573 te Brussel aangekomen nieuwe landvoogd Luis de Requesens verkreeg de hulp van Engelse katholieken, zeer tegen de zin van koningin Elisabeth.

Hij verkreeg ook in 1575 de medewerking van twee Engelse kapiteins, William Cotton en Henry Carew, aan wie hij kapersbrieven verleende tegen de opstandelingen, op voorwaarde dat ze de buit veroverd op de rebellen binnen de acht dagen zouden verkopen, terwijl de gevangenen aan de Spaanse ambtenaren zouden worden uitgeleverd. Beide kapiteins redden schepen uit te Duinkerke, Nieuwpoort en Oostende en bemanden ze met Vlamingen en Engelsen.

Spoedig bleken de beide avonturiers weinig te vertrouwen en schenen ze niet geneigd aan de wetmatige eisen te voldoen. Kortom, hun commissiebrieven ter kaapvaart bleken vooral eigen gewin te dekken en zeer dicht de zeeroverij te benaderen!

In beide Vlaamse zeesteden werden Cotton en zijn volk zeer spoedig berucht als "eene natie van cleynder trauwe ende gheloofsaemheyt"...

Weldra kwamen, inderdaad, de twee Engelsen ook met andere schepen binnen dan diegene waarvoor ze kapersbrieven hadden bekomen. Ze gingen roekeloos en gewetenloos te

werk, als zeerovers.

In dezelfde zomer van 1575 hielden ze "oostersche schepen" aan en brachten ze op als buit naar Nieuwpoort. Maar, deze "oostersche" schepen waren ingeschreven in de Baltische havens en afgevaardigden van de "oostersche" naties kwamen naar Nieuwpoort afgezakt om hun beklag te doen. Men wou trouwde de Engelsen en voortaan. Voor elk schip dat Cotton & Co zouden binnen brengen, moesten de klachten worden onderzocht door kommissarissen "daer toe gheordonneert binnenacht daeghen".

Processen werden gevoerd over andere door Cotton binnengebrachte schepen, o.a. als voorbeeld een Spaanse handelschip "San Jorge", geladen met koopwaren voor Antwerpse kooplui. Kortom: Cotton of de tot zeerover omgedoopte kaper!

Cotton kreeg dan ook herhaaldelijk ruzie met de overheid te Nieuwpoort en vanuit Brugge liet men weten aan Requesens dat de Engelsen met hun schepen helemaal niet beletten dat de rebellen bleven plunderen en roven. Men ging zelfs zover Cotton medeplichtig te achten aan een geplande aanslag op Nieuwpoort in augustus 1576. Men insinueerde zelfs dat de Engelse gelukzoekers weldra de Prins van Oranje zouden vervoegen, bij wie om gunstige voorwaarden zouden gezocht zijn geweest.

Het kwam ervan dat de gevolmachtigde van Cotton, een zekere Philipson, eenvoudig te Oostende, in 1577, in de gevangenis werd opgesloten, met zijn "adherenten ende compaignie".

Toen, op verzoek van de gezant van

Engeland, de man werd vrijgelaten, dreigde hij dadelijk de visserij van Oostende te "crancken ende beroven van den lyfve" en rustte hij daartoe een schip uit in Engeland.

De Oostendenaren, bij het vernemen van dit snode plan, dienden een vertoogschrift in bij de Spaanse landvoogd opdat hij zou tussenkomen bij de koningin van Engeland om dit te verhinderen, opdat de visserij "vredelick zoude moghen visschen".

Nieuwe politieke toestanden

De heersende onrust op zee ging gepaard met een chaotische situatie te lande. De soldij der Spaanse soldaten werd maandenlang niet of onvolledig uitbetaald en er werd overal gemoord en geplunderd. Te Antwerpen had de beruchte "Spaanse furie" plaats gevonden, waarbij de stad grotelijks werd geplunderd, verbrand en waarbij fors gemoord werd. Maar ook de vrees voor Watergeuzen bleef levendig.

Op 3 augustus 1576 verschenen 28 geuzenschepen voor de haven van Oostende en zetten hun oorlogsvolk af te Blankenberge. De stad werd grondig geplunderd en voor een groot deel in brand gestoken.

Men was de algemene verwarring grondig beu. In die atmosfeer namen de Staten-Generaal van de Lage Landen een eigen initiatief en kwamen ze bijeen op 15 september 1576 te Gent, om te trachten orde op zaken te zetten. Als gevolg van deze bijeenkomst en van de besprekingen aldaar, werd op 8 november 1576 de beroemde *Pacificatie van Gent* getekend tussen Zuid- en Noord-Nederland, waarbij katholieken en pro-

C.V. HOSTYN SAELENS coöperatieve vennootschap

DE ZAAK LANGS DE BELGISCHE KUST WAAR DE VISSERIJ TERECHT KAN VOOR HUN SANITAIRE EN VERWARMINGSPROBLEMEN.

VOOR VLUGGE BEDIENING ZICH WENDEN:

Fortstraat 27, OOSTENDE
Bruggelaan 12, BREDENE

☎ (059) 32 31 80

testanten vrede sloten en beloofden samen te werken. Dankzij de *Pacificatie* zou een einde aan de burgeroorlog worden gesteld en zou men de Spanjaarden buiten spel zetten. In feite kwam de politieke leiding in handen van de Prins van Oranje. Ook Oostende behoorde tot de van Spanje los gemaakte gewesten. De roverijen der Watergeuzen zouden hiermee een einde nemen en vormden niet langer een bestendige bedreiging voor visserij en koopvaardij in de Noordzee.

Opnieuw Engelse zeeroverij

De bedreigingen van de hiervoren geciteerde Philipson, de gevolmachtigde van kapitein Cotton, schenen echter wél werkelijkheid te worden.

In augustus 1577 vielen Engelse zeerovers in de Noordzee het schip van de Oostendse reder Cornelis Kien aan, een karveel van 34 last, de "*Zwarte Leeuw*", komende van Königsberg, geladen met hout en koren.

Het schip werd volledig leeggeplunderd en meegenomen door de rovers, die de bemanning op een klein scheepje in volle zee verloren zetten. Gelukkig ontmoetten de schamele zwervers een Oostendse haringbuis die hen van een rampzalig einde redde.

Zowel door reder Cornelis Kien en zijn vennoten, als door het Oostendse stadsbestuur werden verslagen en protesten gestuurd naar de centrale overheid evenals naar de koningin van Engeland.

Ook Nieuwpoort had opnieuw te klagen van de Engelsen; in verband

met een betwisting over de verkoop van haring te Sandwich, deed een zekere Thomas Tyssen verschillende Nieuwpoortse vissers gevangen zetten en hun schepen in beslag nemen, waardoor Nieuwpoort zwaar geldelijk verlies leed aan boeten en schadeloosstellingen.

Nieuwe toestanden

Indien de *Pacificatie van Gent* de aanvallen der Watergeuzen had doen ophouden, toch zou een nieuwe omkering van de politieke-militaire toestand nieuwe moeilijkheden aan de Vlaamse Noordzeekust bezorgen.

Inderdaad, de Spanjaarden hadden de Lage Landen en vooral de zuidelijke provinciën niet zomaar opgegeven.

Een ernstige rekuperatiepoging voor de Spaanse kroon werd ondernomen door de in 1578 nieuw aangestelde Spaanse landvoogd, Alexander Farnese, hertog van Parma.

Geleidelijk werd de verovering van de Vlaamse steden aangepakt. Dit gebeurde tussen 1582 en 1585.

In 1583 was de hele Westhoek, inclusief Duinkerke en Nieuwpoort, terug in Spaanse handen.

Ondanks een kort beleg, in juli 1583, kapituleerde Oostende niet. De Spanjaarden hoopten wel Oostende spoedig te zien vallen en aldus de ganse Vlaamse kust terug in hun macht te krijgen.

Van de Spaanse legerbenden schreef men destijds dat "*sij quamen met eenen grooten moet naer Oostende*", maar "*sij hebben cruijdt ende loot ghevonden*".

Twee vroeger vijandige schepen uit Vlissingen, nu bondgenoten van de Oostendenaren, hielpen tegen de Spaanse aanvallen de haven vrije houden voor de belegerden.

Oostende bleef aldus in de handen van

de Geuzen, waarom dan ook in de Geuzenmiddens grote vreugde heeft geheerst.

Antwerpen viel als laatste vesting van Oranje en als laatste grote buit voor Farnese, in 1585.

Na zoveel jaren gezocht te hebben onder de roverijen van de Watergeuzen, stond Oostende nu langs hun kant en kreeg het als vijanden de vroegere, zo innig bevriende, Vlaamse zeesteden Duinkerke en Nieuwpoort, waarop zo vaak beroep was gedaan tot samenwerking om gezamenlijk de visserij in de Noordzee te beschermen en te verdedigen. Men weet dat Spanje destijds de Geuzen tot zeerovers had verklaard en nog steeds deze stelling staande hield.

Maar, bij het organiseren van een nationale vloot en een eigen admiraliteit begon dat de opstandige gewesten, stilaan tot natie aan het uitgroeien, ten zeerste te mishagen, en wanneer de Duinkerke kapers geleidelijk aan een bloedige en kostelijke zeeoorlog begonnen te voeren tegen de Nederlandse scheepsvaart, vaardigden de *Staten-Generaal* van het Noorden de beruchte resolutie uit, op 28 augustus 1587, waarbij eveneens de Duinkerkers als zeerovers moesten behandeld worden en, o.a. de voeten moesten gespoeld worden (in zee verdrongen zonder pardon).

Beide zijden stonden dus thans als zeerovers tegen elkaar!

Het wordt een nieuw en bloedig tijdperk voor de Noordzee en voor de Vlaamse kust in het bijzonder.

Vervolgt
Walter Debrock

B. V. B. A. SCHEEPSTIMMERWERF

LOWYCK & ZOON

VICTORIALAAN 30 OOSTENDE - TEL. (059) 32 08 21

HERSTELLINGEN - INRICHTINGEN